

**XXIV Międzynarodowy Festiwal Muzyki Religijnej
im. Ks. Stanisława Ormińskiego w Rumi**

(18–20 października 2012 r.)

W dniach 18–20 października 2012 r., w Rumi, odbyła się 24 edycja Międzynarodowego Festiwalu Muzyki Religijnej im. Ks. S. Ormińskiego (dalej MFMR). Temu wydarzeniu artystycznemu patronuje Zgromadzenie Salezjańskie (Inspekto-

ria św. Wojciecha, z siedzibą w Pile) oraz Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Wspomagają je także inne instytucje¹, a gospodarzem imprezy jest parafia p.w. Najświętszej Maryi Panny Wspomożenia Wiernych, którą prowadzą księża salezjanie. W tej właśnie parafii ostatnie lata swego życia pracował Patron Festiwalu — ks. S. Ormiński SDB, twórca powszechnie znanej melodii *Apelu Jasnogórskiego*². W tym roku organizatorzy Festiwalu³ przeprowadzili dwa konkursy⁴: muzyki organowej oraz zespołów chóralnych.

1. Konkurs muzyki organowej

Konkursowe przesłuchania młodych organistów⁵ odbywały się w dwóch etapach. Pierwszy z nich przeprowadzono w czwartek, 18 października. Ze zgłoszonych dwunastu, dziesięciu uczestników reprezentowało zarówno polskie, jak i zagraniczne ośrodki kształcenia muzycznego⁶. Występy muzyczne oceniali uznani artyści i jurorzy: prof. Mirosława Semeniuk-Podraza, Akademia Muzyczna w Krakowie (przewodnicząca jury); prof. Andrzej Chorościński, Uniwersytet Muzyczny w Warszawie; prof. Roman Perucki, Akademia Muzyczna w Gdańsku; prof. Sławomir Kamiński, Akademia Muzyczna w Poznaniu; ks. dr Maciej Szczepankiewicz SDB, Akademia

¹ Instytucje finansujące i wspomagające Festiwal: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Zgromadzenie Salezjanów św. J. Bosko (Prowincja św. Wojciecha z siedzibą w Pile), Kuria Metropolitalna w Gdańsku, Polska Filharmonia Bałtycka im. F. Chopina, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Urząd Miasta Rumi, Miejski Dom Kultury w Rumi, Rada Chórów Kaszubskich, Związek Harcerstwa Rzeczypospolitej w Rumi, PKP Szybka Kolej Miejska w Trójmieście Sp. z o.o., Spółdzielnia Mieszkanio-wa Janowo w Rumi, Hotel *Faltom* w Rumi, Agencja Usług Turystycznych *Columbus*. Zob. *XXIV Międzynarodowy Festiwal Muzyki Religijnej im. ks. Stanisława Ormińskiego w Rumi. Informator*, Rumia 2012, s. 8.

² Ks. Stanisław Ormiński SDB (1911–1987), kompozytor, autor licznych opracowań utworów chórnych i instrumentalnych, organista, chórmistrz i kapelmistrz, wybitny działacz, popularyzator i wydawca pieśni chórnych, pedagog i wychowawca młodzieży.

³ Komitet Organizacyjny Festiwalu stanowili: prof. R. Perucki (dyrektor Filharmonii Bałtyckiej) — dyrektor artystyczny; D. Ptach, dyrektor Festiwalu; E. Waškowska, przewodnicząca Komitetu Organizacyjnego, oraz członkowie — ks. K. Chudziński SDB, proboszcz miejscowej parafii i dyrektor salezjańskiego domu zakonnego; ks. T. Balicki SDB, J. Borys, K. Głodowska, Agnieszka Głodowska, Anna Głodowska, M. Pniewski, br. W. Rogowski SDB, A. Sowirko, K. Sowirko, A. Waškowski, D. Waškowski, J. Zwierzchowska; zob.: *XXIV Międzynarodowy Festiwal*, s. 8.

⁴ W ramach Festiwalu przeprowadzane są co najmniej dwa różne konkursy. To jedna ze specyficznych cech Festiwalu w Rumi, która go wyróżnia od innych imprez artystycznych. W 24-letniej jego historii odbywały się także konkursy: orkiestr dętych, kompozytorskie, a także konkurs literacki.

⁵ W regulaminie Festiwalu czytamy, że w konkursie mogą uczestniczyć organiści wszystkich narodowości, urodzeni po 1 stycznia 1987 r. Zob. *XXIV Międzynarodowy Festiwal Muzyki Religijnej im. Ks. Stanisława Ormińskiego w Rumi. Regulaminy*, Rumia 2012, s. 5.

⁶ Były to następujące ośrodki: Konserwatorium Muzyczne im. N.A. Rimskiego-Korsakowa w Sankt Petersburgu, Akademia Muzyczna w Pradze (Czechy), Uniwersytet Muzyczny w Warszawie (2 wykonawców), Akademia Muzyczna im. S. Moniuszki w Gdańsku (3 wykonawców), Akademia Muzyczna im. K. Lipińskiego we Wrocławiu, Szkoła Muzyczna II st. im. F. Chopina w Gdańsku, Salezjańska Ogólnokształcąca Szkoła Muzyczna II st. im. Ks. A. Chlondowskiego w Lutomierniku.

Muzyczna w Szczecinie. Funkcję sekretarza pełnił ks. Marcin Balawander SDB, WSD Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie.

Wykonawcy zobowiązani byli do wykonania następującego programu: (1) Idzi O. Mański SDB: *Preludium*; (2) Feliks Mendelssohn-Bartholdy: *Preludium i fuga c-moll* lub *Preludium i fuga d-moll*; Jan Pieterszoon Sweelinck: *Est-ce Mars* lub *Unter der Linder grüne*; Johann Sebastian Bach: dwa chorały Schüblerowskie (obowiązkowe) — *Kommst du Nun, Jesu* BWV 650 oraz *Meine Seele erhebet den Herren* BWV 648.

Wszystkie wystąpienia konkursowe pierwszego etapu stanowiły bez wątpienia duże wyzwanie zarówno dla jurorów, jak i publiczności. Zespołowi oceniającemu młodych artystów zapewne nie było łatwo wyłonić grupę finałową. Werdykt jury przedstawiony został tego samego dnia wieczorem. W protokole czytamy, że do drugiego etapu konkursu zakwalifikowało się pięciu wykonawców: Vladimir Kopáčik z Pragi, Anna Osińska z Gdańska, Agnieszka Hyla z Wrocławia, Mateusz Gałuszka z Warszawy oraz Anna Ivanowa z Sankt Petersburga. Jury przyznało wyróżnienie Sebastianowi Jacie z Akademii Muzycznej im. S. Moniuszki w Gdańsku (klasa organów prof. Romana Peruckiego) za wykonanie utworu Feliksa Mendelssohna-Bartholdy'ego. Nie dołączył on jednak do grupy finalistów.

Finałowy etap konkursu odbył się następnego dnia. Piątka najlepszych wykonawców z pierwszego etapu wykonywała następujący program: (1) do wyboru: Nicolas Bruhns — *Preludium i fuga e-moll* lub Dietrich Buxtehude — *Preludium i fuga e-moll* BuxWV 142; (2) Léon Boëllmann: *Marche religieuse* lub *Chorał* (z cyklu *Douze Pieces pour orgue ou piano — pédalier*, op. 16 [1891]); (3) César Franck: *Cantabile*; (4) Petr Eben — *I Fantazja z Nedelnej hudby*.

Okazało się, że finaliści zaprezentowali swoje recitale na dość zróżnicowanym poziomie. Można by odnieść nawet wrażenie, że niektórzy z nich nie wierzyli, iż mogą przejść do etapu finałowego. Zdaje się o tym świadczyć także protokół jury, w którym zaznaczono, że np. drugiego miejsca nie przyznano żadnemu z finalistów. Zwycięzcą konkursu organowego 24. edycji Festiwalu Muzyki Religijnej w Rumi została Anna Osińska z Akademii Muzycznej im. S. Moniuszki w Gdańsku z klasy organów prof. Romana Peruckiego i prof. Hanny Dys. Laureatka otrzymała nagrodę pieniężną, ufundowaną przez Burmistrza Miasta Rumi, w wysokości pięciu tysięcy złotych. Trzecie miejsce przyznano *ex equo* Annie Ivanowej z Konserwatorium Muzycznego im. N. A. Rimskiego-Korsakova w Sankt Petersburgu — klasa organów prof. Julii Juferevej, oraz Vladimirowi Kopáčikowi z Akademii Muzycznej w Pradze — klasa organów prof. Jaroslava Tüma. Oboje artyści odebrali nagrodę pieniężną w wysokości po tysiąc pięćset złotych, którą ufundował Metropolita Gdański, ks. abp Sławoj Leszek Głódź. Jury przyznało ponadto dwa wyróżnienia. Pierwsze z nich otrzymał Mateusz Gałuszka z Uniwersytetu Muzycznego im. F. Chopina w Warszawie (klasa organów prof. Andrzeja Chorościńskiego) za najlepsze wykonanie *Preludium* I.O. Mańskiego. Drugie zaś wyróżnienie otrzymała Agnieszka

Hyla z Akademii Muzycznej im. K. Lipińskiego we Wrocławiu (klasa organów prof. Andrzeja Chorośnińskiego) za interpretację *Marche religieuse* Léona Boëllmanna.

Dwudniowy konkurs muzyki organowej zwieńczył znakomity koncert gościnny w wykonaniu artysty, pedagoga i jednocześnie tegorocznego członka *jury* — prof. Sławomira Kamińskiego z Akademii Muzycznej im. I.J. Paderewskiego w Poznaniu. Koncert był znakomitą ucztą dla melomanów muzyki organowej. Szkoda, że nie spotkał się on z należytą uwagą publiczności, którą stanowili w zasadzie jedynie uczestnicy konkursu organowego.

2. Konkurs zespołów chóralnych

W sobotę, w trzecim dniu Festiwalu, odbywały się przesłuchania konkursowe chórów, które, zgodnie z wymogami regulaminu, sklasyfikowano w dwóch kategoriach: zespołów chóralnych oraz zespołów kameralnych⁷. Organizatorzy przewidzieli też kategorię chórów młodzieżowych, w tej jednak nie sklasyfikowano żadnego z zespołów.

W programie niektórych zespołów znalazł się utwór religijny w języku kaszubskim. Organizatorzy przewidzieli bowiem oddzielny konkurs na najlepsze wykonanie pieśni religijnej w języku kaszubskim. W regulaminie tegoż konkursu czytamy, że udział w nim polega na wykonaniu co najmniej jednej pieśni w języku kaszubskim w ramach programu w jednej z trzech wspomnianych kategorii. Dla zwycięzcy przewidziano oczywiście oddzielną nagrodę⁸.

Przed rozpoczęciem przesłuchań konkursowych wszystkie zespoły pod przewodnictwem prof. Eugeniusza Kusa wykonały tradycyjnie pieśń *Gaude Mater Polonia*. Uczestników konkursu oraz publiczność powitał gospodarz Festiwalu, ks. proboszcz Kazimierz Chudzicki SDB. Natomiast prowadzący konkurs — redaktor Radia Gdańsk⁹, Konrad Mielnik — przedstawił zespół tegorocznych jurorów. Skład kolegium oceniających stanowili: prof. Eugeniusz Kus (Akademia Muzyczna w Szczecinie) — przewodniczący; prof. Wanda Tchórzewska-Kapała (Uniwersytet Muzyczny im. F. Chopina w Warszawie); prof. Andrzej Kosendiak (dyrektor Filharmonii Wrocławskiej); Jan Łukaszewski (dyrektor Polskiego Chóru Kameralnego *Schola Cantorum Gedanensis* z Gdańska); Tomasz Fopke (Rada Chórów Kaszubskich); ks. dr Krzysztof Niegowski SDB (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie) oraz, pełniący funkcję sekretarza *jury*, ks. Marcin Balawander SDB (Wyższe Seminarium Duchowne Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie).

⁷ Regulamin Festiwalu wyraźnie określa, że zespół chóralny powinno tworzyć więcej niż 17 śpiewaków, natomiast w skład zespołu kameralnego nie powinno wchodzić więcej niż 16 osób (nie licząc dyrygenta); por. *XXIV Międzynarodowy Festiwal (...) Regulaminy*, s. 9.

⁸ Por. *tamże*, s. 10.

⁹ Radio Gdańsk wraz z Radiem Plus, Telewizją Polską (oddział Gdańsk) oraz Portalem Województwa Pomorskiego — *Wrota Pomorza* — objęło patronat medialny nad Festiwalem.

W pierwszej kolejności wystąpiło sześć z ośmiu zgłoszonych do konkursu chórów, zakwalifikowanych w kategorii zespołów chóralnych¹⁰. Każdy zespół, zgodnie z regulaminem, miał 15 minut na prezentację swojego programu. Czas występu mógł być jednak dłuższy, jeśli chór wykonywał pieśń w języku kaszubskim. Jurorzy najwyżej ocenili występ Chóru Akademickiego im. prof. Jana Szyrockiego z Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technicznego ze Szczecina pod dyrekcją Szymona Wyrzykowskiego¹¹. Sądząc po gromkich oklaskach, także publiczność była pod dużym wrażeniem tego występu. Szczególnie zainteresowanie wywołało niekonwencjonalne wykonanie pieśni Wacława z Szamotuł *Już się zmiertzka*. Zespół przed rozpoczęciem utworu „rozproszył się” po całej świątyni, tworząc okrag, by zaśpiewać tenże utwór, wywołując wyjątkowy efekt brzmieniowy i niepowtarzalny charakter modlitewny. Świetnie prezentujący się chór ze Szczecina zajął zatem pierwsze miejsce i odebrał nagrodę pieniężną w wysokości sześciu tysięcy złotych, ufundowaną przez Marszałka Województwa Pomorskiego. Ponadto młodzi szczecińscy artyści otrzymali nagrodę główną — *Grand Prix* — i związaną z nią kwotę pieniężną w wysokości dziesięciu tysięcy złotych, ufundowaną przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Chórowi temu wręczono także kolejną nagrodę pieniężną, w wysokości dwóch tysięcy złotych, ufundowaną przez Starostę Powiatu Wejherowskiego, statuetkę Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego za najlepsze wykonanie pieśni religijnej w języku kaszubskim, oraz Puchar Prezesa Rady Chórów Kaszubskich. Nagrodzony utwór to pieśń zatytułowana: *Mała suita kaszubska* (słowa i muzyka: S. Godziemba-Trytek). Kolejną nagrodę w tej kategorii przyznano Chórowi Mieszanemu *Camerata Musicale* z Wejherowa pod dyrekcją Aleksandry Janus. Zespół odebrał nagrodę pieniężną w wysokości tysiąca złotych, ufundowaną przez Metropolitę Gdańskiego. Jury wyróżniło także występ Chóru Mieszanego *Lutnia* z Malborka pod dyrekcją Bożeny Balcerz, przyznając mu kolejną nagrodę pieniężną, w wysokości siedmiuset pięćdziesięciu złotych, której fundatorem był Prezydent Miasta Wejherowa. Oba zespoły otrzymały także Puchar Prezesa Oddziału Gdańskiego PZChiO.

W przerwie pomiędzy przesłuchaniami zespołów z obu kategorii uczestnicy i publiczność oddali hołd Patronowi Festiwalu – ks. S. Ormińskiemu SDB. Przed popiersiem Patrona złożono kwiaty oraz odśpiewano wspólnie *Apel Jasnogórski*.

¹⁰ Chóry w kategorii „Zespoły chóralne”, które wzięły udział w konkursie: Chór Akademicki im. prof. Jana Szyrockiego z Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technicznego ze Szczecina (dyr. Szymon Wyrzykowski); Chór Archikatedry Warszawskiej (dyr. Dariusz Zimnicki); Chór Mieszany *Lutnia* z Malborka (dyr. Bożena Balcerz); Szczeciński Chór Kameralny (dyr. Ludwika Mitkiewicz); chór mieszany *Camerata Musicale* z Wejherowa (dyr. Aleksandra Janus); Zespół Kameralny *Amici Canti* z Buku (dyr. Leszek Górka); por. *XXIV Międzynarodowy (...) Informator*, s. 17–18.

¹¹ W programie występu zespołu znalazły się następujące utwory: (1) S. Jasiński, *Exultate Deo*; (2) S. Ormiński, *Modlitwa*; (3) S. Godziemba-Trytek, *Mała suita kaszubska* (religijna pieśń kaszubska); (4) Wacław z Szamotuł, *Już się zmiertzka*; (5) P. Łukaszewski, *O Emmanuel*.

Był to bardzo wzruszający moment, który na chwilę pozwolił uczestnikom oderwać się od emocji związanych z konkursem.

Do konkursu w kategorii zespołów kameralnych przystąpiło pięć z dziewięciu zgłoszonych zespołów¹². Występy śpiewaków w tejże kategorii prezentowały bardziej wyrównany poziom. Mimo tego jurorzy nie mieli większych trudności z wyłonieniem laureatów. Pierwsze miejsce i nagrodę pieniężną, w wysokości czterech tysięcy złotych, ufundowaną przez Księdza Inspektora Salezjańskiej Prowincji św. Wojciecha, jury przyznało Zespołowi Wokalnemu *Imprevisti* z Warszawy pod dyrekcją Marty Czarkowskiej. Laureaci odebrali też Puchar Prezesa Zarządu Głównego PZChO, przyznany za najlepsze wykonanie utworu S. Ormińskiego — *Modlitwa*. Wydaje się, że program artystyczny tego zespołu¹³ został też najwyżej oceniony przez publiczność. Kolejne nagrody pieniężne (po tysiąc pięćset złotych), ufundowane przez Starostę Powiatu Wejherowskiego, otrzymali *ex aequo*: Zespół Wokalny *Minimus* z Poznania pod dyrekcją Sławomiry Raczyńskiej oraz Zespół Wokalny *Hermonium* z Torunia pod dyrekcją Jakuba Mówki.

Po zmaganiach konkursowych odbyło się seminarium dla dyrygentów, które poprowadził dyrektor Filharmonii Wrocławskiej, Andrzej Kosendiak. Prelegent zaproponował temat: *Rola słowa w muzyce baroku na przykładzie chorałów z pasji J. S. Bacha oraz „Completorium” G.G. Gorczyckiego*. Prelekcja, w czasie której uczestnicy wykonywali także wybrane utwory z dzieł tych kompozytorów, spotkała się z wyjątkowym zainteresowaniem nie tylko dyrygentów, ale także gości.

3. Zakończenie festiwalu

Po zakończonych konkursach, wczesnym wieczorem, odbył się tradycyjny Koncert Finałowy, zatytułowany: *Niemiecki romantyzm*. Kościół w Rumi gościł tym razem znakomitych artystów z Wrocławia. Chór Filharmonii Wrocławskiej, pod dyrekcją Agnieszki Franków-Żelezny, wykonał znakomite utwory Josefa Rheinbergera: (1) *Abendlied*, op. 69 nr 1; (2) *Unsere Seele*, op. 133 nr 2; (3) *Lobpreiset Gott den Herrn*, op. 133 nr 3; (4) *Denken will ich*, op. 133 nr 2; (5) *Morgenlied*, op. 69 nr 1, oraz utwory Feliksa Mendelssohna-Bartoldy'ego: (1) *Herr, sei gnädig*; (2) Psalm 91: *Denn er hat Seine Engeln befohlen*; (3) Psalm z op. 78: *Warum toben die Heiden*; (4) Psalm z op. 78: *Mein Gott, warum hast du mich verlassen*; (5) Psalm z op. 78: *Richte mich, Gott*.

¹² Były to następujące zespoły: *Canzona Kameralna* z Murowanej Gośliny (dyr. A. Wtorkowska-Kubińska); Zespół Wokalny *Hermonium* z Torunia (dyr. J. Mówka); Zespół Wokalny *Cantus Delicium* z Pyrzyc (dyr. T. Szutkowski); Zespół Wokalny *Imprevisti* z Warszawy (dyr. M. Czarkowska) oraz Zespół Wokalny *Minimus* z Poznania (dyr. S. Raczyńska).

¹³ Zespół wykonał następujące utwory: (1) Perotinus, *organum quadruplum* – „*Viderunt omnes*”; (2) C. Monteverdi, *Cantate Domino*; (3) S. Ormiński, *Modlitwa*; (4) A. Bondarenko, *Priczastnyj stych*, (5) P. Huńkowski, *Sub tuum praesidium*.

Zwieńczeniem Festiwalu była uroczysta Msza św. koncelebrowana pod przewodnictwem Prowincjała Księża Salezjanów, ks. Marka T. Chmielewskiego SDB, który wygłosił okolicznościową homilię. Połączone chóry (uczestnicy konkursu) wykonywały wspólnie śpiewy pod batutą prof. E. Kusa. Po Eucharystii odbyło się oficjalne ogłoszenie wyników obu konkursów, któremu towarzyszyło wyjątkowe, skądinąd zrozumiałe, napięcie. Po wręczeniu nagród i dyplomów odbył się tradycyjny koncert laureatów.

XXIV Międzynarodowy Festiwal Muzyki Religijnej w Rumi należy uznać za ważne wydarzenie artystyczne w Polsce. Odbył się on nie tylko na dobrym poziomie muzycznym, ale także zaznaczył się znakomitym przygotowaniem organizacyjnym, docenionym i zauważonym zarówno przez jurorów, uczestników (ok. 250 osób), jak i publiczność. Przyjazny klimat towarzyszący emocjom związanym z konkursami oraz wyraźnie odczuwalna życzliwość to dodatkowe atuty Festiwalu, w którym warto wziąć udział. Gospodarzom i organizatorom należą się słowa uznania i życzenia dalszego dynamicznego rozwoju. Szkoda, że ta artystyczna impreza wciąż nie spotyka się jeszcze z szerszą uwagą mediów ogólnopolskich. Wydaje się, że sami organizatorzy mogliby dołożyć więcej wysiłku w kwestii promocji tego Festiwalu, który jest na pewno wielkim świętem muzyki religijnej.

Ks. Krzysztof Niegowski SDB